

Cvičení SIMEX 2016

14.11.2016 112 str. 16 Cvičení

Ing. Marta SPÁLENKOVÁ, Krajský úřad Jihočeského kraje, Ing.

V souladu se záměrem Jihočeského kraje postupně prověřit **přípravenost** kraje na všechny typy krizových situací, které mohou nastat na území kraje, byl na **jednání bezpečnostní rady** kraje v závěru roku 2015 předložen Plán **cvičení** složek **IZS** a **orgánů krizového řízení** na rok 2016 s přehledem uskutečněných i plánovaných **cvičení** s aktivním zapojením **orgánů krizového řízení** od roku **2002** do roku 2018. Prioritou těchto **cvičení** je zejména **prověření připravenosti orgánů krizového řízení** kraje, obcí s rozšířenou působností (ORP), a dle možností i obcí, správních úřadů s územní působností a dalších subjektů podílejících se na řešení konkrétního typu krizové situace. Současně jsou prověřovány i postupy zahrnuté v krizovém plánu kraje.

V letošním roce bylo námětem jednoho ze **cvičení** narušení dodávek zemního plynu velkého rozsahu v zimním období v důsledku havárie na vysokotlakém plynovodu v distribuční soustavě zemního plynu. Místo vzniku simulované havárie bylo ve spolupráci se společností E. ON **Česká republika**, s.r.o. (dále jen „společnost E. ON“) vybráno u obce Hracholusky s následným přerušením dodávek zemního plynu a řešením dopadů na obyvatelstvo, subjekty plnící úkoly z krizových plánů, subjekty kritické infrastruktury a další právnické a podnikající fyzické osoby v postižených obcích ve správních obvodech ORP Vimperk, Prachatice a Strakonice.

Toto **cvičení** bylo pod názvem SIMEX 2016 připraveno a realizováno ve dnech 24. až 25. května 2016 ve spolupráci s **Univerzitou obrany** (Katedra krizového řízení) a společností VR Group, a.s., a to v rámci **projektu** „Výzkum a vývoj simulačních prostředků pro **výcvik** součinnosti aktérů krizového řízení u subjektů kritické infrastruktury - SIMEX“. **Cvičení** probíhalo formou rozeher, které byly řízeny s využitím počítačové simulace vývoje situace na základě simulované meteorologické situace. Ta vycházela z reálného počasí v lednu letošního roku, kdy po několikadenním sněžení následovalo období silných **mrazů** dosahujících v nočních hodinách až $-17\text{ }^{\circ}\text{C}$. S námětem ani obsahem rozeher včetně místa vzniku havárie a rozsahu postiženého území zasazeného simulovaným výpadkem dodávek zemního plynu nebyli cvičící (vyjma společnosti E. ON) předem seznámeni. **Cvičení** bylo rozděleno do 4 období (vznik mimořádné události, vyhlášení stavu nebezpečí, řešení dopadů krizové situace a obnova dodávek zemního plynu). Procvičované učební úkoly v jednotlivých obdobích -viz tabulka.

Cvičení bylo realizováno jako vícestupňové štábně -taktické **cvičení** na krajské úrovni. Vybrané činnosti, zejména **nácvik** činnosti Hasičského **záchranného sboru** Jihočeského kraje (HZS kraje) a distributora zemního plynu (společnost E. ON) na místě simulovaného úniku plynu, činnost a spolupráce krizových štábů a vybraných územních správních úřadů, byla **prověřena** prakticky. Předpokládaný vývoj simulované události od nahlášení vzniku mimořádné události po obnovení dodávky zemního plynu by u většiny postižených odběratelů trval přibližně 8 až 10 dnů. Pro potřeby **cvičení** byla rychlost vývoje situace oproti reálnému vývoji zkrácena na 1,5 dne. V průběhu **cvičení** muselo být provedeno několik časových skoků, které pro cvičící znamenaly zkrácení času na řešení a s tím spojenou extrémní zátěž. Toto se týkalo zejména KŠ ORP, kam směřovala podstatná část rozeher. Důvodem bylo naplnění jednoho ze záměrů **cvičení**, a to snížit podceňování **přípravenosti** orgánů ORP na řešení krizových situací, resp. změnit přístup k problematice krizového řízení na ORP, ukázat představitelům ORP činnost pracovníků krizového řízení, náročnost řešení krizové situace a potřebu jejich aktivního zapojení. K tomu byly stanoveny tyto cíle **cvičení**: * ověřit potřebu personálního zabezpečení stále **pracovní skupiny** KŠ ORP, zapojit do řešení krizové situace zástupce za ORP (tajemníka městského úřadu a pracovníky dotčených odborů), zástupce složek **IZS** a odborníky na danou problematiku; * ověřit funkčnost štábu HZS kraje, resp. **pracovní skupiny** štábu HZS kraje pro podporu činnosti KŠ ORP; * procvičit činnost KŠ ORP a jeho stále **pracovní skupiny**: * organizaci práce stále **pracovní skupiny** (úloha tajemníka KŠ ORP, úloha vedoucího stále **pracovní skupiny**), * přípravu a průběh **jednání** KŠ ORP, * aktivitu a přístup členů KŠ ORP (stále **pracovní skupiny**) k řešení situace, * materiální a technické zabezpečení KŠ ORP, * spolupráci a komunikaci s KŠ kraje a ostatními subjekty zapojenými do **cvičení**.

Cvičení bylo současně využito jako metodické zaměstnání pro pracovníky krizového řízení „necvičících“ ORP Jihočeského kraje. Tito pracovníci byli, podle úrovně jejich znalostí a zkušeností, zapojeni jako pozorovatelé nebo rozhodčí u cvičících štábů. Aby byl zajištěn objektivní průběh a vyhodnocení **cvičení** včetně nastavení spolupráce mezi jednotlivými cvičícími, sledovali a hodnotili

cvičení další rozhodčí nebo pozorovatelé z krajských úřadů (Pardubický kraj, Plzeňský kraj), z řad **příslušníků HZS ČR** (HZS **Olomouckého** kraje, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč), ale i zástupci akademické půdy (**Univerzita obrany**, Jihočeská univerzita). Prvotní vyhodnocení plné dojmů a bezprostředních pocitů proběhlo se všemi cvičícími, pozorovateli a rozhodčími na krajském úřadu hned následující den po ukončení **cvičení**. Vyhodnocení se osobně zúčastnila také starostka ORP Vimperk, vedoucí její kanceláře a za ORP Prachatice zástupce starosty. Všemi bylo **cvičení** i jeho vyhodnocení bezprostředně poté hodnoceno jako velice přínosné a efektivní.

* Simulátor SIMEX

Jedním z cílů **cvičení** bylo rovněž ověřit splnění požadavků na výcvikové řešení simulátoru SIMEX pro **orgány krizového řízení**. Navržený simulátor, jehož dílčí části (prototypy) byly při tomto **cvičení nasazeny**, má za cíl poskytnout podporu **nácvikům krizové připravenosti**, realizované na různých úrovních **orgánů krizového řízení** (ústřední, **rezortní**, krajské i obecní), se zapojením složek **IZS**, subjektů kritické infrastruktury, jejich dodavatelů a odběratelů a eventuálních zástupců dalších subjektů. Simulátor je souborem technických a programových prostředků zahrnujících tyto tři hlavní oblasti:

Simulační systém - vytváří pro cvičící virtuální svět, ve kterém se v reálném čase odehrává **cvičená** situace (rozvoj mimořádné události a její působení) a činnost **nasazených** sil a prostředků, dále děje doplňující situaci (pohyb obyvatelstva, doprava atp.). Simulátor je ovládán vyškolenou obsluhou a cvičící s ním při **výcviku** nepřichází do kontaktu (není tedy zatížen nestandardní činností). S cvičícími komunikuje obsluha simulátoru v roli skupiny rozehry (jako **velitel** zásahu, představitel necvičících subjektů apod.). Tento systém plní v simulovaném virtuálním světě pokyny cvičícího a podává hlášení o stavu plnění úkolů nebo o vývoji situace.

Komunikační systém - izolovaný konfigurovatelný systém, který není napojen na vnitřní komunikační síť. Umožňuje hlasovou a e-mailovou komunikaci mezi cvičícími s tím, že komunikace je zaznamenávána (synchronně se simulací) a je možné ji využít pro následný rozbor **cvičení**. Prvky komunikačního systému (tj. telefon, počítač pro e-mail) jsou umístěny přímo u cvičících v jejich vlastním prostředí (úřad, podnik apod.). Jejich používání je v podstatě totožné s běžnými komunikačními prostředky, nevýhodou je, že se nepoužívají reálné kontakty.

Prostředky pro podporu vyhodnocení **cvičení** - kromě synchronního záznamu průběhu simulace a komunikace cvičících jsou během **cvičení** zaznamenávány v časové ose další události (rozehry, vnější podněty cvičícím, zvládnuté kroky daných postupů apod.). Všechny tyto záznamy tvoří významný objektivizující prvek pro následné vyhodnocení činnosti cvičících. Zařazení rozboru a vyhodnocení **cvičení** bezprostředně po provedení **cvičení**, doplněné přehráním zajímavých úseků audio záznamu, vizualizací simulovaného rozvoje situace nebo činností sil a prostředků **nasazených** v simulaci (s případným využitím tenkého klienta GIS **IZS ČR**) vytváří zpětnou vazbu a zvyšuje celkovou efektivitu **výcviku**.

* Rozehry

Účelem rozehry bylo cvičícím vytvořit situace, které událost přibližovaly reálné situaci a vedly ke splnění cílů **cvičení** od identifikace místa havárie a vyslání složek **IZS** k zásahu (volání občanů na OPIS HZS kraje), přes vyhlášení stavu nouze v plynárenství distributorem zemního plynu a vyrozumění příslušných orgánů a organizací, až k **prověření** činností **orgánů krizového řízení** při vyhlášení stavu nebezpečí a řešení dané situace s využitím krizových opatření **hejtmana**. Rozehry zpracovávali zástupci **Českého** hydrometeorologického ústavu, krajského úřadu (postižení občané) a HZS kraje (subjekty kritické infrastruktury, právnické a podnikající fyzické osoby).

Celkem bylo realizováno 43 rozehry, z toho 13 pro KŠ ORP Prachatice, osm pro KŠ ORP Vimperk, pět pro KŠ kraje, pět pro tiskovou skupinu KŠ kraje, 10 pro OPIS HZS kraje a dva pro **Policii ČR** - Krajské ředitelství Jihočeského kraje. Z pohledu cvičících lze nedostatky rozehry shrnout do několika oblastí: * nereálnost situace, která byla způsobena: - konkrétním tvůrcem rozehry, který nekonzultoval text s dotčenými necvičícími subjekty, - nepochopením rozehry cvičícími i přes přípravu cvičících na tvorbu a účel rozehry před **cvičením**, - nedodržování pravidel pro provedení **cvičení**, resp. pro práci s rozehrami ze strany cvičících, kteří při **cvičení** místo skupiny rozehry oslovovali dotčené, ale necvičící subjekty.

* problémy s časovou posloupností/ orientací v čase „reálného“ řešení situace: - rozehry obsahovaly datum dne, ve kterých situace vznikla. Tato data (8 až 10 reálných dnů), vzhledem ke zhuštění

činností pro potřeby **cvičení** do 1,5 dne, nekorespondovala s časem „reálným“ tj. dobou od 21. do 31. ledna 2016.

* velký počet rozehry po dobu **cvičení** pro KŠ ORP: - rozehry byly nastaveny tak, aby simulovaly náročnost činnosti stálé **pracovní skupiny** KŠ ORP, - v případě jejich přetlaku měly cvičící KŠ ORP možnost předat řešení dané situace na KŠ kraje (např. z důvodu nedostupnosti sil a prostředků ve správním obvodu ORP), případně byla možnost, že ne všechny rozehry se v průběhu **cvičení** dokončí, - docházelo k formálnosti řešení, vyhýbání se řešení s využitím krizových opatření stanovených v rozhodnutí **hejtmána** o vyhlášení stavu nebezpečí.

Cvičení ukázalo **přípravenost orgánů krizového řízení** na úrovni kraje a zúčastněných ORP, prověřilo nastavené postupy řešení a celkově jeho hodnocení vyznělo kladně. Připravené rozehry i přes výše uvedené nedostatky poukázaly na některé oblasti, které bude nutné prověřit a podle potřeby optimalizovat nastavená řešení: * zapojení představitelů ORP do řešení krizových situací a změna přístupu k zajišťování **přípravenosti** správního obvodu ORP, * spolupráce, resp. komunikace mezi **orgány krizového řízení** kraje, ORP a HZS kraje při vyrozumění tajemníka **bezpečnostní rady** ORP o vzniku mimořádné události, * činnosti a spolupráce při řešení krizové situace mezi KŠ kraje - KŠ ORP - štábem HZS kraje - **pracovní skupinou** štábu HZS kraje u územního odboru HZS kraje, * zvýšení úrovně komunikace mezi KŠ ORP a KŠ kraje při řešení požadavků na věcné zdroje pro řešení krizové situace, * postupy řešení dopadů narušení dodávek zemního plynu u subjektů kritické infrastruktury, právnických a podnikajících fyzických osob plnících úkoly z krizového plánu kraje (krizových plánů ORP), sociálních a **zdravotnických** zařízení, školských zařízení, dětských domovů, * provázanost krizových plánů a plánů krizové **přípravenosti** dotčených subjektů, * spolupráce a organizace činností PANELu nestátních neziskových organizací mezi krajskou úrovní, úrovní ORP a HZS kraje při monitorování potřeb postižených občanů a poskytování humanitární pomoci.

V závěru tohoto příspěvku se sluší znovu poděkovat všem, kteří se na přípravě, provedení a vyhodnocení tohoto **cvičení** podíleli.

Foto autor| foto autorky